קמ"ל כדשני ליה ואיבעית אימא כשם שמביא קרבן על שקר כך מביְא קרבן על שוא

ור"ע היא דמחייב לשעבר כלהבא מיתיבי אי

זו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע

לאדם שבועת שקר נשבע להחליף אימא

נשבע ומחליף כי אתא רבין א"ר ירמיה

א"ר אבהו א"ר יוחגן אכלתי ולא אכלתי שקר

ואזהרתיה ימלא תשבעו בשמי לשקר אוכל

ולא אוכל עובר בלא יחל דברו אואי זו היא

שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם

אמר רב פפא הא דרבי אבהו יילאו בפירוש

איתמר אלא מכללא איתמר ידאמר רב אידי

בר אבין אמר רב עמרם אמר רב יצחק א"ר

יוחנן ר' יהודה אומר משום ר' יוםי הגלילי

בכל לא תעשה שבתורה לאו שיש בו 🗝

מעשה לוקין עליו יושאין בו מעשה אין

לוקין עליו הוץ מנשבע ומימר ומקלל את חבירו בשם נשבע מגלן א"ר יוחגן משום

ירשב"י אמר קרא נלא תשא את שם ה׳

אלהיך לשוא כי לא ינקה ב"ד של מעלה

אין מנקין אותו אבל ב"ד של מטה מלקין

אוְתוּ ומנקין אותוּ ©א"ל רב פפא לאביי

דלמא הכי קאמר רחמנא לא ינקה כלל

אי כתיב כי לא ינקה כדקאמרת השתא

דכתיב כי לא ינקה ה' ה' הוא דאינו מנקה

אבל ב"ד של ממה מלקין אותו ומנקין אותו

אשכחן שבועת שוא שבועת שקר מנלן

ר' יוחנן דידיה אמר לשוא לשוא שתי פעמים

אם אינו ענין לשבועת שוא תנהו ענין

לשבועת שקר והוי בה ר' אבהו האי שבועת שקר ה"ד אילימא שבועה שלא אוכל ואכל

לאו שיש בו מעשה הוא ואלא דאמר שבועה

שאוכל ולא אכָל האי מי לוקה והא יאיתמָר

שבועה שאוכל ככר זו היום ועבר היום ולא

אכלה רבי יוחגן ור"ל דאמרי תרוייהו אינו

לוקה ר' יוחנן אמר אינו לוקה משום דהוה

לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה

אין לוקין עליו ור"ל אמר אינו לוקה משום

דהוה התראת ספק והתראת ספק לא שמה

התראה יוא"ר אבהו יתהא באכלתי ולא

אכלתי ומאי שנא ∘אמר רבא בפירוש

ריבתה תורה שבועת שקר דומה לשוא

מה שוא לשעבר אף שקר נמי לשעבר

איתיביה רבי ירמיה לרבי אבהו ישבועה

שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה

שבועה שלא אוכלנה ואכלה אינו חייב

אלא אחת זו היא שבועת במוי שחייבין

על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד זו היא למעומי מאי לאו למעומי

אימא

אכלתי ולא אכלתי דלא לקן לא למעוטי אכלתי ולא אכלתי מקרבן זו

היא דעל שגגתה קרבן עולה ויורד אבל אכלתי ולא אכלתי לא ור' ישמעאל היא ידאמר אינו חייב אלא על העתיד לבא אבל מילקא לקי

ころ.

יד א מיי' פ"א מהל' שבועות הל' ד סמג לאוין רמא טוש"ע יו"ד סי רלו סעיף ד: מו ב מיי פי״ח ינו פעיף ד.

בו ב מיי פיים מהלי
סנהדרין הלי א סמג
לאין רמא [וברב אלפס
סוף פרק ד' דמכילמין דף : [.,] בו ג ד מיי׳ שם הל׳ ב [ופ״א מהל׳ תמורה הלכה אז: יז ה מיי׳ פ״ד מהלי שבועות הלכה כא:

רבינו חננאל

איבעית אימא שוא ושקו . אחד הוא כשם שמביא קרבז על שקר שנאמר או בשפתים וגו' והביא את אשמו לה' כך מביא על שוא. ור' עקיבא הוא דמחייב קרבן לשעבר . י כלהבא: ומותבינז עליה וכי שקר להבא הוא והתניא בשבועת שוא לשנות ובשבועת שקר נשבע להחליף מכלל דתרוייהו לשעבר. ופריק אימא נשבע ומחליף להבא. ור׳ אבהו משמיר . ומחליף דר׳ יוחנן אמר אכלתי ולא אכלתי שקר. ואזהרתיה מלא תשבעו בשמי לשקר: אוכל ולא אוכל . עובר בבל יחל דברו. עובר בבי אור וביו. ואיזו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם. והא דאמר ר' אבהו לאו בפירוש שמיעא ליה מיניה דר׳ יוחנז אלא מכללא שמיע ליה הכי דשמע לר׳ יוחנן דאמר כל לאו שבתורה לאו שיש בו מעשה לוקין עליו. שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מן הנשבע והמימר והמקלל הנשבע ההוימה ההמקלל את חבירו בשם שאע״פ שאין בהן מעשה לוקין עליהן. ומפורש בתחלת מסכת תמורה כי המימר . דבורו עושה מעשה הוא דהא הקדישו ונאסר לכל: מקלל את חבירו בשם שנאמר אם לא תשמור לעשות וגו' עד ליראה את השם הנכבד והנורא והפלא ה'. והפלא זו מכות כלומר לא נתיירא בבת בתונה לא נתיירא אלא קילל חבירו והזכיר השם הנכבד והנורא הנכבד והנורא ילקה: שבועה מנא לן ינקה דברים פשוטין הן: ודייק ר' יוחנז מדכתיב תרי זמני לשוא בהאי קרא דלא תשא אחד לשבועת שוא אחחד לשבועת שקר שוא אחחד לשבועת שקר דלקי וקשיא ליה לרי אבחו האי שבועת שקר דלית ביה מעשה ולקי דמרבי ליה לר' יוחנן מהאי קרא. היכי דמי אי נימא דנשבע שלא יאכל יאכל הרי עשה מעשה אלא בשנשבע שיאכל אלא בשנשבע שיאכל ולא אכל האי ביז ר' יוחנז יבין ריש לקיש לא לקי: אלא אמר ר' אבהו לא משכחת לה אלא בנשבע שאכלתי ולא בנשבע שלא אכלתי ואכל דלקי. הנה מהאי כללא שמיעא ליה לר׳ אבהו: יאקשינן עליה מכדי האי לית ביה מעשה והאי לית

קמ"ל כרשני ליה. וא"ת א"כ בלא דיבור אחד נאמרו דרשינן ליה מה׳ לא ינקה אבל ב״ד של מטה מלקין אותו וי״ל דהשתא הדר ביה ממאי דאמר בדיבור אחד נאמרו ומיהו בירושלמי ובסיפרי מוכח בהדיא דבדיבור אחד נאמרו דקאמר התם שוא ושקר בדיבור אחד נאמרו וכן מחלליה מות יומת

וביום השבת כו' וללישנה דבסמוך דאכלתי ולא אכלתי שקר ויליף מלשוא לשוח ב' פעמים חילטריך שפיר הח דבלאו אחד נאמר משום דאיכא למיפרך אדרשא דלשוא כדפריך לקמן ומאי שנא פירוש אפי׳ אוכל ולא אוכל נמי ומשני בפירוש ריבתה תורה כו' והיינו דבלאו אחד נאמרו כדפרישית בפ"ק (דף ג: ד"ה בפירוש) ואילטריך נמי דרשה דלשוה לשוח משום דלה נאמרו בדיבור אחד לענין שבועה אלא לענין עדות דבדברות הראשונות כתיב לא תענה ברעך עד שקר ובדברות האחרונות עד שוא אבל השתח דכתיב לשוח לשוח ילפינן שפיר ממאי דבדיבור אחד נאמרו לענין עדות דלא מרבינן אלא אכלתי ולא אכלתי: חדיך מנשבע ומימר בו'. תימה והא ר' יוחנן אית ליה בהשוכר את הפועלים (ב"מ ל: ושם) גבי חסמה בקול והנהיגה בקול עקימת פיו הוי מעשה וי"ל דשאני התם דבדיבור עושה מעשה שהבהמה נמנעת מלאכול והוי כמו מימר דא"ל רבי יוחנן לתנא לא תיתני מימר דבדיבור העביד מעשה בריש תמורה (דף ג:) וא"ת והא בפ' ד' מיתות (סנהדרין סה: ושם) גבי הא דמשני לר' יוחנן דעקימת שפתיו דמגדף לא הוי מעשה משום דישנו בקול ופריך עליה מחסמה בקול והנהיגה בקול דאמר ר' יוחנן דעקימת שפתיו הוי מעשה ומאי קושיא התם משום דבדיבור קעביד מעשה וי"ל דהתם משום עדים זוממין פריך דלא חשיב להו מעשה אע"ג דמתחייב הנידון על ידס ושם מפורש יותר: הרץ מנשבע ומימר וכו'. וא"מ וליחשוב נמי עדים זוממים

ומוליא ש"ר ואע"ג דעדים זוממים קרינהו רחמנא מעשה בריש ב"ק (דף ה.) ומוליא שם רע נמי קאמר רבי יהודה גופיה בכתובות בפרק נערה (דף מו.) דאינו חייב עד שישכור עדים מ״מ חשיבי אין בהן מעשה דהא בפ"ק דמכות (דף ד: ושם) יליף מיניה ר' יהודה בעלמא דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו וי"ל כיון דכתיב בהו מלקות בהדיה לה חש למיתנינהו ה"נ אין למדין מן הכללות אפי׳ במקום שנאמר בהן חוץ שוהא לא תקשי דהכא קאמר רבי יהודה דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו והתם קאמר דלוקין דהכא משמיה דרבי יוסי קאמר לה: אבור קרא כי לא ינקה בו'. וא"ת אמאי לא נפקא לן בריש אלו הן הלוקין (מכות יג:) דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מדאינטריך קרא בנשבע ובמקלל חבירו בשם כדאמר בריש תמורה (דף ג:) ויש לומר דדלמא לא הוה דרשינן להכי הני קראי:

באר כאה שבא המאר באר בפירוש רבתה תורה שבועת שקר באוכל ולא אכל פטור לך׳ יוחגן. ובאכלתי ולא אכלתי מחייב ליה מלקות. ופריק רבא בפירוש רבתה תורה שבועת שקר דומיא דשבועת שוא דכלוחות הראשונים כתיב לא תענה ברעך עד שקר. ובלוחות האחרונים כתיב עד שוא. ללמדך דשוא ושקר אחד הוא. מה שוא לשעבר הוא אף שקר נמי לשעבר הוא: איני דאכלתי ולא אכלתי חייב מלקות והתנן בפרקין שבועה שלא אוכל ככר זו. שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכל ואכלה אינו חייב אלא אחת. וזו היא שבועת בטוי

ומה

קמ"ל כדמשני ליה. לקמן: וחיבעית חימח. הח דקתני שוח ושקר חחת הן לומר לך כשם שמביא קרבן על שבועת שקר כך מביא קרבן על שוא דאכלתי ולא אכלתי ור"ע היא דמחייב במתניתין [יט:] לשעבר כלהבה: נשבע להחליף. לשנות את האמת בשבועתו

היינו לשעבר כגון אכלתי ולא אכל

לה הכלתי והכל: הימה נשבע ומחליף. נשבע לעשות ואחר כך החליף את דברו ולה עשה הו שלה לעשות ועשה: ואוהרתיה מלא תשבעו בשמי לשקר. והכי משמע בשעת שבועה לא תהא שקר דהיינו לשעבר: לא יחל להבא הוא דאילו לשעבר כבר החל משנשבע: לשנות את הידוע. על האיש שהוא אשה: והא דרבי אבהו. הא דא"ר ירמיה לעיל א"ר אבהו דאמר משמיה דר' יוחנן אכלתי ולא אכלתי שקר לאו בפירוש אמר ר' אבהו בהאי לישנא אלא מכללא איתמר דשמעיה ר' ירמיה לר' אבהו בחדא מילתא דאיירי בה ר' יוחנן בשבועת שקר ואוקמה רבי אבהו באכלתי ולא אכלתי מההוא כללא א"ר ירמיה משום ר' אבהו א"ר יוחנן אכלתי ולא אכלתי שקר: ומאי כללה דחמר רב חידי כו'. ומסקנה סיפה דשמעתה וה"ר הבהו תהה באכלתי ולא אכלתי: חוץ מנשבע ומימר ומקלל את הבירו בשם. המיוחד. והא מילתא עיקרה בפ"ק דתמורה והתם מפורש טעמא דמימר ומקלל והכא נשבע לחודיה מפרש משום גררא דמכללא איתמר דר' אבהו: אי כסיב כי לא ינקה כדקאמרינן: והוי בה גרסינן: ה"ד. דאילטריך למילף מלשוא לשוא: הפראת ספק. ספק אם יעבור על התראה אם לאו שיכול לומר עדיין יש שהות ביום ואין המתרה יכול לכוין שיעבור היום בתוך כדי דבור של התראה: וא"ר אבהו **מהא.** הך שבועת שקר דא"ר יוחנן דאיתרבאי מלשוא לשוא באכלמי ולא אכלתי: ומאי שנא. הך מאוכל ולא אכל הא בכולהו לאו שאין בו מעשה נינהו: בפירוש ריבתה תורה כו'. מדאפקיה בלשון שוא: מה שוא לשעבר. נשבע לשנות את הידוע לאדם אף שקר דלשעבר איתרבאי למלקות ולא לשקר דלהבא ומההוא כללא א"ר ירמיה משום ר' אבהו אכלתי ולא אכלתי שקר: שבועה שלא אוכלנה. לקתן מפרש בפירקין יי למה לי למינקט תלת שבועות: אינו הייב אלא אחם. דאין שבועה חלה על שבועה דכיון דנשבע שבועה ראשונה הוה לה שבועה שניה לקיים את המצוה ותנן במתניתין ל דפטור: לא למעוטי מקרבן. ווו היא אשגגמה קאי: זו היא דעל שגגמה קרבן. אבל שבועה לשעבר ליתא בקרבן ור' ישמעאל היא דאמר

: במתני' [כה.] אינו חייב אלא על העתיד

ל) [ברכות ט. וש"נ], ב) מכות טו. תמורה ג., ג) [תוספ׳ דמכות פ״ד]. ג) [מוספ למכות פיז], ד) [עי' בתמורה], ד) [לעיל כ:], ו) לעיל ג: מכות טו: תמורה ג: [פסחים סג:], 1) [בכ"מ אי אלא א"ר י) [בכ מ לף לוכו לו ג:], אבהו], ה) [לעיל ג:], ט) לעיל ג: לקמן כו: [תמורה ג:], י) [לעיל ג. לקמן כה.] תמורה ג:, לקנת כה:], ל) [לקמן כו.], מ) [במכות טו. אמר הש"ם קשיא דר' יהודה אדר"י ומשני לא קשיא הא דידיה

תורה אור השלם ו. ולא תשבעו בשמי לַשָּׁקֶר וְחַלַּלְתָּ אֶת שֵׁם אֱלֹדֶיף אֲנִי יְיָ:ויקרא יט יב 2. איש פי ידר נדר 2. אָנשׁ בָּי יִּוּוּ נֶּנֶּיְ לְיִיָּי אוֹ הִשְּׁבֵע שְׁבָעָה לֶאְטָר אָסָר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ בְּכָל הַיּצֵא מִפִּיו יְעֲשֶׂה: ויקרא ל ג מָפִיו יְעֲשֶׂה: אָת שַׁם 3. לֹא תִשְׂא אֶת שַׁם יִי אֱלֹהֶיךְּ לַשְּׁוְא בִּי לא יְנָקֶה יְיָ אַת אֲשֶׁר יִשְׂא אֶת שִׁמוֹ לַשָּׁוְא:שמות כ ו

מוסף רש"י

בשם. נשמו של הקנ״ה (תמורה ג.). נשבע מנלן. ללוקה (שם). אין מנקין אותו. דכתיב כי לא ינקה ה' (שם ג:) ה' הוא דלא ינקה חבל ב"ד כו' (לעיל ג"ד. אשכחן שבועת ג:). שוא. דכתיב אשר ישא את שמו לשוא. והיינו שבועת שוא כגון נשבע לשנות את ביי שבון נשכע נשנות חת הידוע לחדס (שם) כגון על החים שהוח חשה ועל החבן שהוח חב, דשוח משתע דבר שחינו של כלום כמו (ישעיה ה) מושכי העון בחבלי השוח (לעיל ג:). שבועת שקר. אונים שלינו ניכר אם שבועה שאינו ניכר אם אמת אם לאו (לעיל ג:) מפרש לקמן היכי דמי, מגלן. דלקי עלה (תמורה ג:). לאו שיש בו מעשה הוא. וכדין הוא דלילקי שהרי אכל ועשה מעשה ללחו היינו מעשה (שם). האי מי לוקה. נתמיה שם). דאמרי תרוייהו אינו לוקה. פטור ממלקות דלא תשא (פטחים מת לאו לינו מעמיה למר לאו כי טעמיה דמר (מבות טו: וכעי"ז לעיל ג:). אוכל ולא אכל. עבר על שבועתו כשהוא יושב ובטל ואין כאן מעשה, והתראת ספק נמי הויא שהרי תלה זמן לשבועתו כל היום (מבות טו:). משום דהוה לאו שאין בו מעשה. אכל משום התראת ספק לא הוה מפטר, דהתראת ספק שמה התראה (שם 10.). דהוה התראת ספק. וכי מתריה ביה אכלהו היום פן תעבור על השבועה, שמא יעבור שמא לא יעבור על יש לי שהות, וכן כל היום

שלו, ואפינו כי עבר היום כול לומר שכוח הייםי ולא נסכתםי לא בשבועה ולא בהתראה ואינו לוקה (תמורה ג:). תהא באכלתי ולא אכלתי. כלומר תהא שבועת שקר בנשבע שלא אכל ואכל, או שאכל ולא אכל, דהכא ליכא שום מעשה, דהא לשעבר נשבע (שם). ומאי שגא. כלומר מאי איריא דקא ממעט אוכל ולא אוכל ממלקום, טפי מאכלמי ולא אכלמי, הא במרוייהו ליכא שום מעשה (שם). שבועת שקר דרשה לשוא. כדמפקא לעיל לשוא לשוא שמי פעמים (שם) כך שבועת שקר דקא מרכיע מרכויא דלשוא לשוא לא רבתה מורה